

Inspirerande men svagt och spretigt forskningsläge

»Det är i detta sammanhang viktigt att rikta blicken mot kyrkoorganisationens intresse för det diakonala kunskaps- och arbetsfältet.«

I slutet av 1990-talet inleddes ett samarbete mellan religionssociologin vid universitetet och Diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala. Med det sattes begreppet diakonivetenskap på kartan (via det Diakonivetenskapliga institutet under Anders Bäckströms ledning). En lärdom därifrån är att fenomenet diakoni, eller fältet diakonalt arbete, ofta är alltför smalt för att i sig kunna attrahera forskningsfinansiering. I Uppsalafallet kunde diakoni förstås som ett led i kyrkans välfärdsinsatser och ramas in i större skeenden, såsom omregleringen av staten, där Svenska kyrkans särskiljande vid millennieskiftet blev ett "case". Ett senare projekt som lockade finansierare handlade om religionens roll i välfärden i ett europeiskt perspektiv. Utvecklingen fortsatte så att det Diakonivetenskapliga institutet transformerades och övergick helt till universitet. Det heter idag Centrum för mångvetenskaplig forskning om religion och samhälle (CRS).

Gränssnittet religion-samhälle adresseras också i en samverkan mellan Svenska kyrkan på nationell nivå och Centrum för teologi och religionsvetenskap i Lund samt Teologiska institutionen i Uppsala. En forskarskola med runt sex doktorander är tänkt att inriktas på samtidsrelevanta teologiska och religionsvetenskapliga frågor. Tre övergripande teman nämns: Praktisk nära teologi; Natur, människa, tro; Religionsmöten. Vid Umeå universitet har ett liknande samarbete inletts där en doktorandtjänst i religionsvetenskap med fokus på diakonins digitalisering nyligen utlysts. Det är dock ovanligt att begreppet diakoni nämns i sådana forskningssammanhang.

Letar man efter forskning om den diakonala praktiken kan den intressant nog återfinnas på fler ställen än vid de teologiska institutionerna. På Handelshögskolan i Stockholm bedrivs just nu ett forskningsprojekt om de större frivilligorganisationernas mobilisering vid samhällskriser, finansierat av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Här blir civilsamhället det inramande begreppet. Vid Socialhögskolan i Lund återfinns ett avhandlingsprojekt om matbutiker, drivna av stadsmissioner. Vid institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet pågår forskning om nya metoder för engage-

mang och integration där bland andra diakonen i Bergsjön, AnnSofie Olsson, är medforskare.

Men för att teckna bilden av forskningsläget om kyrkans diakoni måste till de ovan inspirerande projekten fogas en del mörkare stråk. När Ninna Edgardh gått i pension finns inte längre professuren med tillägget "diakonivetenskap" kvar vid Teologen i Uppsala. Ett lovvärt initiativ från dåvarande Ersta Sköndal Bräcke högskola – numera Marie Cederschiölds högskola – var utlysningen 2017 av en professur med beteckningen *Människan i välfärdssamhället med inriktning mot diakoni*. Tyvärr var den bara tillsatt en kort tid. En uppgift för professorer, förutom att vara meriterade forskare som också bedriver forskarutbildning, är att designa forskningsprojekt som är tillräckligt bra för att få finansiering.

Forskningsläget är svagt och osammanhållet. Det är i detta sammanhang viktigt att rikta blicken mot kyrkoorganisationens intresse för det diakonala kunskaps- och arbetsfältet. Företrädare från tre stift frågade i SKT (3/2022) i våras: Kan stift och nationell nivå konstruera en sammanhållande funktion – ett nav – för kunskapsutvecklingen i diakonalt arbete, för att bearbeta och sprida den forskning som sker, till stöd för församlingarna?

Detta ligger i linje med den motion Kyrkomötet antog förra året, av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, med rubriken *Diakonins kunskap* (Motion 2021:21). Beslutet innebar att kyrkostyrelsen ombads utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, teologi och diakonala arbetsmetoder. I motionen framfördes bland annat att "Svenska kyrkan behöver utveckla strukturer och åtaganden som säkerställer att diakonins tysta kunskap fångas upp och får bidra till såväl kyrkans självförståelse som till ett vidare samhällsansvar för omsorg om människor och djur, ja för hela skapelsen."

Kyrkostyrelsens respons emotses med intresse.

STIG LINDE

